

172777^ง

พิสิทธิ กอบบุญ: ปุจฉา-วิสัชนา: กลวิธีทางวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทยพุทธศาสนา (PUCCHĀ-VISSAJJANĀ: A LITERARY TECHNIQUE IN BUDDHIST THAI LITERATURE)
อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร. สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 366 หน้า. ISBN 974-17-6321-2

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาปุจฉา-วิสัชนาในฐานะกลวิธีทางวรรณศิลป์ในการสร้างปัญญา ความรู้ ความเข้าใจพุทธธรรมในวรรณคดีไทยพุทธศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า ปุจฉา-วิสัชนา หมายถึง การถามและการตอบปัญหาธรรม เป็นกลวิธีนำเสนอพุทธธรรมในวรรณคดีพุทธศาสนาภาษาบาลีทั้งในพระไตรปิฎกและวรรณคดีพุทธศาสนาหลังพระไตรปิฎก ปุจฉา-วิสัชนามีความสำคัญในฐานะเป็นวิธีการตั้งสอนและเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าและพุทธสาวก เป็นกลวิธีช่วยการทรงจำเพื่อรักษาและสืบทอดพุทธศาสนาในวัฒนธรรมมุขปาฐะ และสืบเนื่องเป็นขนบวรรณศิลป์ในวรรณคดีลายลักษณ์ อีกทั้งปุจฉา-วิสัชนายังมีนัยสำคัญในฐานะเป็นกลวิธีที่เอื้อต่อการเจริญสมาธิ

ปุจฉา-วิสัชนาเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ในการสื่อสารธรรมในวรรณคดีไทยพุทธศาสนา ได้แก่ วรรณคดีชาดก วรรณคดีสารธรรม และวรรณคดีพระราชปุจฉา ได้อย่างกระจ่างชัด ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ปุจฉา-วิสัชนาลักษณะแห่งธรรมนัยเดียว ปุจฉา-วิสัชนาปริศนาธรรม ปุจฉา-วิสัชนาที่ซับซ้อนหลายนัย และปุจฉา-วิสัชนาในลักษณะตั้งปุจฉาและวิสัชนาโดยผู้แต่งเอง ลักษณะทางวรรณศิลป์เกิดจากการประสานองค์ประกอบทางวรรณคดี ทั้งการใช้ภาษาและการเรียบเรียงอย่างประณีต มีเอกภาพเพื่อนำเสนอพุทธธรรม

ในฐานะกลวิธีทางวรรณศิลป์ในการสร้างปัญญาความรู้ ปุจฉา-วิสัชนาเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้ศึกษาได้มีส่วนร่วมในดับทุกข์ โดยกำหนดประเด็นปัญหา โน้มน้าว กระตุ้นและท้าทายให้เกิดการขบคิดตีความ แล้วคลี่คลายไขปัญหา สร้างความกระจ่าง อรรถาธิบายให้ความรู้ พัฒนาความคิด กำจัดทิฐิมานะ นำไปสู่ความเข้าใจในพุทธธรรม สร้างศรัทธาและปัญญาในที่สุด ผลที่เกิดขึ้นคือปิติอันเกิดจากความเข้าใจอย่างกระจ่างหมดจดสมบูรณ์

ปุจฉา-วิสัชนายังเป็นกลวิธีที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมไทยอันเนื่องด้วยพุทธศาสนา ได้แก่ ประเพณีมีพระราชปุจฉา การเทศนาสอนธรรม และปรากฏในวัฒนธรรมพื้นบ้านทั้งเพลงปฏิพากย์ ปริศนาคำทาย และผญาภาษิต ทั้งเป็นกลวิธีในการเรียนการสอนพุทธศาสนาในรูปแบบเรียนและหนังสือสอนธรรมะ ปุจฉา-วิสัชนาในสังคมไทยจึงมีความโดดเด่นสำคัญ เป็นกลวิธีที่เข้าถึงกลุ่มคนทุกระดับในสังคม มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในวิถีชีวิตของคนไทย

172777

4480909122: MAJOR THAI

KEY WORD: PUCCHĀ-VISSAJJANĀ / QUESTION AND ANSWER / LITERARY TECHNIQUE /
BUDDHIST THAI LITERATURE

PISIT KOBUN: PUCCHĀ-VISSAJJANĀ: A LITERARY TECHNIQUE IN BUDDHIST THAI
LITERATURE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SUCHITRA CHONGSTITVATANA, Ph.D.
366 p. ISBN 974-17-6321-2

This thesis aims at studying pucchā-vissajjanā as a literary technique to see how it enhances the understanding of Buddhist knowledge in Buddhist Thai literature.

The study reveals that pucchā-vissajjanā, question-and-answer, is a technique for presenting buddhadhamma in Pāli Buddhist literature both in the Tipitaka and post-Tipitaka literature. Pucchā-vissajjanā is a technique for teaching the dhamma employed by the Buddha and his disciples. It is a mnemonic technique for transmitting and maintaining the Buddha's teaching in the oral tradition and descended to be a traditional technique in written Buddhist literature. Moreover, pucchā-vissajjanā technique is favorable for meditation practice.

Pucchā-vissajjanā is an effective technique for clearly conveying the essence of dhamma in 3 genres of Buddhist Thai literature namely Jātaka, Buddhadhamma literary work, and *Praratchapucchā* (Royal inquiry on Buddhist problems). There are 4 characteristics of pucchā-vissajjanā: 1) Straight-forward question 2) Buddhist Riddle 3) Enigmatic question or complex question and 4) Posing a leading question and answering by the author himself. Pucchā-vissajjanā, as a literary technique, serves to harmonize all literary components in the text in order to ultimately communicate buddhadhamma.

Pucchā-vissajjanā is also a persuasive technique that subtly makes a reader participate in the texts. Sometimes pucchā-vissajjanā is created to be puzzling to evoke and stimulate interpretative thoughts and then to clarify and explain Buddhist problems. Consequently, it brings about the delight from perfect understanding. Pucchā-vissajjanā is also a technique for setting particular issue, clarifying and giving Buddhist knowledge, developing thought gradually and eliminating the wrong view, leading to faith and wisdom.

Pucchā-vissajjanā plays a significant role in Thai culture as can be seen in the tradition of Royal Buddhist inquiry on Buddhist problems, sermons as well as Thai folksongs, riddles and proverbs. Besides, Pucchā-vissajjanā predominantly exists in Buddhist textbooks for monks and laymen alike. Therefore we can say that pucchā-vissajjanā has a profound and extensive influence on Thai way of life and culture.